

Geert Vanpaemel, Mark Derez en Jo Tollebeek. *Album van een wetenschappelijke wereld. De Leuvense universiteit omstreeks 1900.* Leuven, 2012. 227 p.

Over de geschiedenis en het erfgoed van de bijna zes eeuwen oude Leuvense *alma mater* bestaat de nodige literatuur: er verschenen immers diverse uitmuntende overzichtswerken, naast tal van studies over deelaspecten. Bovendien heeft de KUL in 2006 een Commissie Academisch Erfgoed in het leven geroepen, die tot taak heeft de zorg voor het academisch erfgoed aan de universiteit te bevorderen. En natuurlijk is er het universiteitsarchief in de centrale bibliotheek aan het Ladeuzeplein, waar de schriftelijke neerslag van die rijke geschiedenis bewaard en bestuurd wordt.

In 2007 kreeg dit archief een omvangrijk fotoalbum over de universiteit cadeau. Het bevat 78 zwart-wit foto's van universiteitsgebouwen en van hun interieur. Maker was de Leuvense fotograaf Edouard Morren (1867-1939). Alle beelden dateren van rond 1900 en worden in het hier besproken album integraal heruitgegeven. Het gaat hier immers om een erg waardevolle collectie. Uniek zijn vooral de foto's van de binnenkant, want hiervan bestond voor die periode tot nu toe enkel een reportage uit 1896-1897 verschenen in het weekblad *Le Patriote Illustré*. De meeste universiteitsgebouwen bevonden zich toen nog in het centrum van de stad: het vertrek van faculteiten en instellingen naar bijvoorbeeld Heverlee dateert pas van later.

De universiteit stond rond 1900 op een kantelmoment in haar bestaan, want wetenschappelijk onderzoek ging vanaf het einde van de negentiende eeuw, naast uiteraard het verstrekken van academisch onderwijs, een steeds centralere rol spelen in haar werking. Het vertaalde zich in de toen gloednieuwe gebouwen die op de foto's te zien zijn, zoals het Hoger

Instituut voor Wijsbegeerte en het Bacteriologisch Instituut. En de vernieuwing zou de komende tientallen jaren nog veel groter worden. Belangrijkste oorzaak was de verwoesting van een groot deel van de Leuvense binnenstad in augustus 1914 door de Duitsers. De universiteit leed toen zware schade, denk maar aan vernietiging van de universiteitshal in de Naamsestraat met de kostbare universiteitsbibliotheek. Maar ze kreeg er het huidige bibliotheekgebouw met een moderne boekencollectie voor in de plaats. En uiteraard heeft het wetenschappelijk onderzoek sindsdien grote vooruitgang geboekt. Dit album toont dus niet alleen een zich moderniserende en uitbreidende universiteit, maar voor een stuk ook een lang vervlogen wereld.

Het boek begint met een aantal korte inleidende hoofdstukken. Onder andere biedt Geert Van Paemel een beknopt overzicht van de geschiedenis van de universiteit en zorgt Marc Derez voor een artikel over het album en zijn inhoud. Daarna volgen de 78 genummerde foto's, telkens afgedrukt op de rechtse pagina. Links ernaast staat steeds een Nederlands-Engelse historische toelichting te lezen. Het hele boek is trouwens tweetalig. De foto's vormen samen als het ware een rondgang langs de universiteitsgebouwen en andere sites. We noemden er al enkele en voegen er nog aan toe: Justus Lipsiuscollege, Heilige Geestcollege, Maria-Theresiacollege, Kruidtuin, Premonstreitcollege, Koningscollege, Vesaliusinstituut, Kraam-inrichting, Villerscollege, Rega-Instituut en het Landbouwinstituut. Te zien zijn: auditoria, bibliotheken, musea, laboratoria, tekenzalen, collegezalen, snijzalen, maar ook broeikassen en paardenstallen. Vooral laboratoria komen aan bod: ze vullen een derde van het album en illustreren het belang van het wetenschappelijk onderzoek. Revelerend zijn verder de beelden van de universiteitshal, die eveneens diende voor colleges van de faculteit rechten.

Wie niet aan bod komen, zijn de professoren. Het korps telde toen nochtans genoeg bekende namen, zoals Joris Helleputte, Desiré-Joseph Mercier en natuurlijk de historicus Alfred Cauchie. De opleiding geschiedenis was rond 1900 trouwens fel veranderd, met de invoering naar Duits model van seminaries of werkcolleges. Mercier van zijn kant bracht in het Instituut voor Wijsbegeerte zijn studenten in aanraking met de moderne wetenschap. Op foto 19 zijn studenten in soutane aan het werk in het scheikundig laboratorium van het Instituut. Aan de muur hangt een crucifix. Het verband – of de spanning – tussen geloof en wetenschap kan niet treffender in beeld worden gebracht.

Sam Van Clemen